

הרב יהודה זייבלד
כולל פוניבז', בני ברק

טלית שכולה תכלת

ת"ר: טלית שכולה תכלת כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילן. מיתיבי: טלית אין פוטר בה אלא מינה; טלית שכולה תכלת מביא תכלת ודבר אחר ותולה בה, וקלא אילן לא יביא, ואם הביא כשר. אמר רב נחמן בר יצחק: לא קשיא, כאן בטלית בת ארבעה חוטיין כאן בטלית בת שמונה חוטיין.

(מנחות מא ע"ב)

א. דברי הגאונים שעיקר הציצית הן חוטי התכלת

בדברי הגאונים אנו מוצאים לכאורה שיטה מחודשת, שעיקר מצוות ציצית היא בתכלת, ומפשטות הדברים נראה שמן הדין היה לקיים את מצוות ציצית בתכלת בלבד, בלי לבן כלל.

הנה זו לשון השאלות (קמד): "דמחייבין דבית ישר' למרמא חוטי דתכלתא על ארבע כנפתא דכסותהון דכתיב 'ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם' וגו'. **מצוה בתכלת; ואי ליכא תכלת רמי לבן ושפיר דמי.** דתניא רבי יצחק אמר משום רבי נתן שאמר משום רבי יוסי הגלילי שאמר משום רבי יוחנן בן נורי אין לו תכלת מטיל לו לבן". משמע שלכתחילה יהיו כל ארבעת החוטים תכלת, ומפרש כך דברי רבי יוחנן בן נורי (מנחות לח ע"ב) שהזכיר בדבריו. ובכך מיושבת קושיה בסוגיה שם, שהקשו "מאן תנא דפליג עליה דרבי" הסובר שהלבן מעכב את התכלת והתכלת מעכבת את הלבן, ומשנינן דהוא רבי יוחנן בן נורי. וקשה שהרי באותה ברייתא שהובאו דברי רבי כבר הובאו דברי חכמים החולקים ואומרים שאינם מעכבים. ולדברי השאלות יבואר, שביקשו מיהו התנא החולק על כל דברי רבי וסובר שלא זו בלבד שאינם מעכבים זה את זה אלא שמדינא אין צריך אלא תכלת, והיא שיטת רבי יוחנן בן נורי. גם מבואר לפי זה למה קוראים לכל הציצית בשם תכלת בכמה מקומות (ברכות יח ע"א, סוכה יא ע"א, תענית כב

ע"א, עבודה זרה מז ע"א, מנחות מא ע"א בחסידים הראשונים וברב קטינא), כיוון שהיא עיקר המצוה.

וכן משמע בספר המצוות שכתב רס"ג בערבית (לא האזהרות והפיוט שהדפיס הגר"פ) ושיצא לאור לאחרונה¹: "אלאול אוג'ב עלינא אן נעמל עלי אטראף אזרנא ד'ואיב מן אסמאנג'ון והי ח' אכ'יאט יט'פר ת'לת'הא ויתרך ת'לת'אהא כק' דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית"². ותרגומו: הראשונה², ח'יב אותנו שנעשה בכנפות כסותנו³ ציציות⁴ מתכלת⁵, והן שמונה חוטים, יקלע שלישי מהם ויניח שני שלישיהם, כאומרו 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית' (במדבר טו, לח). ומשמע גם כן שהמצוה היא להטיל ציציות מתכלת.

אך מלבד שמחודש טובא לייסד שיטה כזו שלא מצאנו לה זכר בראשונים, גם זר לומר כן בדעת רס"ג, שהרי תרגם את הפסוק בפרשת שלח: "מר בני אסראיל וקל להם אן יצנעו להם ד'ואבה עלי אכנאף אזרהם עלי מר אג'יאלהם ויג'עלו עלי ד'ואבה אלכנף סלך אסמאנג'ון", ותרגומו (החזור) ללשון הקודש: צו את בני ישראל ואמור להם שיעשו להם ציציות על כנפות כסותם לדורותם ויתנו על ציציות הכנף פתיל תכלת. וכן בתפסיר התפילה המיוחס לרס"ג (פרסמתיו בקובץ ישורון לז, עמ' סא) תרגם: "כלם בני אסראיל וקול להם יצנעון להם ד'ואבה פי אטראף ארדיתהם עלי מר אג'יאלהם ויעלקון פי אלד'ואבה סלך מן אסמאנג'ון", ותרגומו (החזור) ללשון הקודש: דבר לבני ישראל ואמור להם שיעשו להם ציציות בכנפות גלימותיהם לדורותם ויקשרו בציציות פתיל מתכלת. ועל אף השינויים בין התרגומים, הרי שניהם שווים בכך שמצוות הטלת ציצית לחוד

¹ ההדיר ותרגם הרב נסים סבתו. מקור קטע זה בקטע גניזה בודד, בודפסט 394, דף 4א-ב.

² כלומר, המצווה הראשונה בפרק התשיעי מספר המצוות, הפרק העוסק במצוות המלבוש.

³ 'אזאר' הוא בגד המכסה את הגוף, כולו או רובו. בפירוש המשנה: 'אללחף', היינו טלית וסדין. בתפסיר התפילה: ארדיתהם, לשון גלימה.

⁴ כתב בנוה שלום (במדבר טו, לט) שתרגם רס"ג ציצית – ד'ואבה, כמו ויקחני בציצית ראשי.

⁵ ראו תרגום רס"ג לתורה, מהדורת דירינבורג, במדבר טו, לח המתרגם "פתיל תכלת" – סלך אסמאנג'ון.

ומצוות הטלת תכלת לחוד, ולא תרגם שאופן קיום הטלת הציציות הוא על ידי הטלת התכלת.

ועל כן נראה לפרש כוונת השאלות ורס"ג שאכן עיקר הציצית הוא התכלת, כשם שבסת"ם העיקר הוא הכתב, אך כדי שיתקיים הכתב צריך שיהיה גויל מקיפו, וכך צריך שיהיה לבן מקיף התכלת⁶. וגם כוונת השאלות מתפרשת כך, שעיקר המצוה כשהתכלת נוהגת הוא בתכלת, וכשיש תכלת אין הלבן אלא ממשמשי התכלת. ורק אי ליכא תכלת רמי לבן ומקיים בה את המצוה. וזהו שאמרו בירושלמי (ברכות פ"א ה"ב, הובא בתוספות ובראשונים מנחות מג ע"ב): "כיני מתניתין בין תכלת שבציצית ללבן שבה, וראיתם אותו מן הסמוך", שראיית התכלת היא מתוך ראיית הלבן הסמוך.

ב. שלושה טעמים בראשונים לצורך במין אחר

בפתיחת דברינו הובאה הסוגיה במנחות, הדנה בדין הטלת קלא אילן בטלית שכולה תכלת. מהלך הגמרא לפי פשוטו הוא, שיש סתירה בין שתי הברייתות לעניין האפשרות להטיל חוטים הצבועים בקלא אילן, שהוא צבע הדומה במראיתו לצבע התכלת, בטלית שכולה צבועה בתכלת. בברייתא הראשונה מבואר שאי אפשר לפוטרה על ידי קלא אילן ואף בדיעבד, ובברייתא השנייה מבואר שבדיעבד כשר אם הביא קלא אילן. זו קושיית הגמרא, ועל כך בא תירוצו של רב נחמן בר יצחק המחלק בין טלית בת ארבעה חוטים לטלית בת שמונה חוטים, בדרכים השונות שנתפרש תירוץ זה בראשונים.

אך המדקדק בלשון רש"י ימצא שהוסיף למחלוקת זו מחלוקת נוספת בין שתי הברייתות – בגדר החיוב של הטלת שאר מיני צבעונין בטלית שכולה תכלת, כלומר מהו הטעם שלכתחילה צריך להטיל בטלית הצבועה תכלת חוטים שאינם בצבע תכלת. שבלשון ראשון כתב: "כל מיני צבעים פוטרין בה – לשום לבן,

⁶ והשוואה זו מבוארת בזהר (ח"ג רע"מ ערה ע"א): "וכתיבא אוכמא לא אשתמודעא אלא מגו חורו וכו' ואית חשך תכלת ואתמר ביה גם חשך לא יחשיך ממך ותכלת אוכמא איהו נוקבא לגבי חורו".

דכיון דמין כנף ליכא לקיומי בה, אין לך לחזר אחר לבן, אלא שיהו בה שני מינין". ומבואר שבעלמא, בטלית שאינה תכלת, טעם צורך הטלת לבן הוא גם משום שהוא מין כנף, כיון שכנף הטלית הוא לבן. ובטלית שכולה תכלת אי אפשר לקיים צורך זה על ידי הטלת חוטי תכלת שהם ממין הכנף, מטעם שלא נתבאר בדברי רש"י (ובפשטות הוא מטעם שנתבאר בתוספות) ל"ח ע"ב ד"ה מדי ציבעא דעל כרחך לא הוי בכלל מין כנף דקרא, דמקרא נראה שמין כנף הוא מין אחד ותכלת הוא מין אחר), ולכן בטלית שכולה תכלת לא חייבה התורה לקיים מין כנף. וכל שנותר הוא לקיים צורך אחר, שיהו בה שני מינין, שטעם צורך זה גם הוא לא נתפרש בדברי רש"י.

ואילו בברייתא השנייה ביאר רש"י: "מביא תכלת – שני חוטין לשם תכלת ודבר אחר לשם לבן. ואף על גב דהאי תכלת הוי מין כנף, אפילו הכי שני מינים בעינן, דאזלינן בתר רוב טליתות". ומפשטות הדברים נראה שגם בטלית שכולה תכלת מתקיים דין מין כנף, ולא כדבריו בפירושו הברייתא הקודמת. ולולא שהיינו הולכים אחר רוב הטליתות היה מתקיים מין כנף בחוטי תכלת, ועכשיו שהולכים אחר רוב הטליתות, שבהם מתקיים מין כנף על ידי שני מינים, גם כאן מתקיים מין כנף על ידי שני מינים.

ואם כן, נמצאנו למדים שרש"י סובר שמלבד הסתירה שיש בדין בין שתי הברייתות, יש גם מחלוקת בגדרי ההלכה. הגמרא עמדה רק בסתירה לדינא, אם אפשר לפטור בדיעבד טלית שכולה תכלת בקלא אילן, ובה חילקה בין טלית של ארבעה חוטים לטלית של שמונה חוטים. אך מלבד סתירה זו בדין יש מחלוקת נוספת בין הברייתות, שהגמרא אינה עומדת בה (כיוון שאין בה מחלוקת בדין), והיא בגדר החיוב של הטלת מין צבע אחר בטלית שכולה תכלת. שלברייתא הראשונה אינו מדין 'מין כנף' אלא מדין חדש המחייב הטלת שני מיני צבעים, ולברייתא השנייה הוא משום שבו מתקיים 'מין כנף' לפי מידת ההליכה אחר רוב טליתות. וצריך ברור היכן מצא רש"י מחלוקת זו.

ואשר נראה בדברי רש"י, שנוקט כי מלשון הברייתות אפשר ללמוד החילוק, שבברייתא הראשונה נאמר "כל מיני צבעונין פוטרין בה" ולשון 'צבעונין' משמע שהצורך בהם הוא כדי להרבות במיני צבעונין שלא תהיה רק תכלת לבדה אלא

מין צבע אחר נוסף לה, ואולם לשון הברייתא השנייה הוא "מביא תכלת ודבר אחר", ואין בברייתא רמז לשינוי הצבע אלא לכך שהוא דבר אחר, ומכך משמע שאינו משום הצורך בצבע אחר, ועל כן פירש רש"י שלברייתא השנייה הצורך בדבר אחר הוא לקיום 'מין כנף' דשאר טליתות.

דרך נוספת בביאור טעמה של הברייתא הראשונה לצורך להטיל מין צבעונים אחר בטלית שכולה תכלת, אנו מוצאים בדברי בעל העיטור (הלכות ציצית דף עד) שכתב: "טלית שכולה תכלת אם יש בה לבן זהו מצותה כדקאמרינן הכנף מין כנף, ואם אין לו לבן כל מיני צבעונין אחרים פוטרין בה במקום לבן, דאם רמינן בה תכלת שהיא מינה ליכא ב' מינין, ורחמנא אמר 'וראייתם אותו' ובחד מינא ליכא ראייה כולי האי, חוץ מקלא אילן ולא פטור דדמי לתכלת". ומדבריו למדנו שני חידושים: א. אם מטיל בטלית התכלת לבן דווקא ולא שאר צבעונין מקיים 'מין כנף', ולכאורה זה שלא כרש"י; ב. הטעם שצריך שני מינין הוא לקיים 'וראייתם אותו', דבחד מינא ליכא ראייה כולי האי.

גם מדברי רבינו גרשם נראה שסובר שאין מקיימים במיני הצבעונים 'מין כנף', וכדברי רש"י בברייתא הראשונה או כדברי בעל העיטור. שכן כתב: "כל מיני צבעונים פוטרין בה במקום תכלת הואיל והיא עצמה של תכלת". ומשמע לכאורה שמפרש הטעם שכל מיני צבעונין פוטרין בה משום שהיא עצמה של תכלת ולכן אין טעם להוסיף לה תכלת אחרת, כביכול יש קיום של תכלת בתכלת שבטלית, וזה ודאי אינו, וצ"ע. ובאמת בכ"י ר"ש עדני הלשון: "כל מיני צבעונים פוטרין בה מקום תכלת הואיל והיא עצמה של תכלת". ואם כן נראה שהכוונה למקום התלייה, שצריך לכוון הצבעונים תחילה במקום שבו היה מן הדין שיטיל את הציצית, והטעם – כיוון שהטלית עצמה של תכלת ואם יטיל התכלת סמוך לה לא יהיה היכר. וממה שלא כתב הטעם לפי ששאר מיני צבעונים מקיימים דין 'מין כנף' ולכן הם סמוכים לכנף, מוכח שסובר כעיטור או כרש"י בפירוש הברייתא הראשונה החולקים על טעם זה.

ונמצאו לפי האמור שלושה טעמים לצורך בהטלת מין צבעונין אחר בטלית שכולה תכלת: א. לדעת העיטור בביאור הברייתא הראשונה הצורך בשאר מיני צבעונין הוא משום דבחד מינא ליכא ראייה כולי האי, וגם בקלא אילן פסול

מטעם זה מדינא. ב. לדעת רש"י בביאור הברייתא השנייה הצורך במין הנוסף הוא משום שזהו מין כנף ברוב טליתות. ג. לדעת רש"י בביאור הברייתא הראשונה צריך שיהיו שני מינים, וגם קלא אילן נחשב שני מינים. וצריך ביאור לדרך זו מה הטעם לשני המינים⁷.

ונראה שמתוך האמור בדעת השאלתות ורס"ג, שמצוות הלבן אינה אלא לשם ראיית התכלת, זכינו גם לביאור דברי רש"י בביאור הברייתא הראשונה בצורך בשני מינים, שהוא משום שראיית התכלת באה מן הסמוך, והלבן מקיים ומעמיד התכלת בשלמותו, לפי ששלמות הקיום באה מתוך היפוכו. ואינו כטעמו של העיטור – שלדעת העיטור מצוות 'וראיתם אותו' היא על ראיית ההבדל שבין החוטים הבאים לשם תכלת לבין שאר החוטים, וראייה זו היא במראה העין, ועל כן כתב שבקלא אילן ובתכלת "ליכא ראייה כולי האי", שאף שאפשר לראות ההבדל מכל מקום אינו ניכר כל כך כיון שאינו נראה לעין; אך רש"י סובר שהצורך בלבן הוא לשם ראיית התכלת מתוך ניהודו (ולא לראיית ההבדל שבין הלבן לתכלת), ועל כן מחד גיסא חולק על העיטור וסובר שגם בקלא אילן מקיים המצוה כיון שההיכר הוא בראיית הלב, ומצד שני סובר שאם יעשה הכול מתכלת ולא יתן מין אחר ולא יטיל מה שמנוגד לתכלת, לא יקיים ראיית התכלת כלל, ולא רק 'כל כך' כלשון העיטור.

ג. שיטות הראשונים בקיום 'מין כנף' בטלית שכולה תכלת

ומעתה יש לעיין אם מלבד דין זה דלבן נצרך כדי להעמיד ראיית התכלת מן הסמוך, יש עוד דין להיות 'מין הכנף', ובטלית שכולה תכלת אי אפשר לקיים דין זה, או שמא הוא מתקיים באופן מה.

⁷ ולעיל לח ע"ב: "אמר רמי בר חמא: לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת, דמצוה לאקדומי תכלת ברישא דהכנף מין כנף, ואי אקדים לבן ברישא לית לן בה". והקשו המיוחס לרשב"א (ד"ה מידי ציבעא) ושפת אמת (ד"ה טלית שכולה תכלת) שכיון שרמב"ח חולק על דברי רבא בהמשך הסוגיה שהולכים במין כנף אחר רוב טליתות, אם כן מנא ליה שצריך בכלל מין אחר חוץ מהתכלת. ולאמור כאן מיושבת קושיה זו בפשיטות, שרמב"ח סובר כברייתא הראשונה שצריך שני מינים, אם מטעמו של רש"י ואם מטעמו של בעל העיטור, ואין צריך לטעם דרוב טליתות.

ולכאורה מצאנו כמה שיטות בדבר: רש"י במנחות כתב להדיא בביאור הברייתא הראשונה, שבטלית שכולה תכלת לא מתקיים דין מין כנף. ובביאור הברייתא השנייה נקט רש"י במנחות שגם בטלית שכולה תכלת מתקיים דין 'מין כנף' על ידי הלבן, מדין רוב טליתות. ובעיטור מבואר שאם מטיל לבן מקיים 'מין כנף', אבל אם מטיל שאר מיני צבעונין אינו מקיים 'מין כנף'. ובהגהת מהר"ז בינגא (בן דורו של מהרי"ל, עמ' נד) כתב בדעת הרמב"ם, שאין פוטר אלא צבעונים הדומים לתכלת כדי שיהיה מין כנף, וזהו שדקדק הרמב"ם לומר 'משאר צבעונין' ולא 'מכל שאר צבעונין' כלשון הברייתא 'כל מיני צבעונין', וסובר שכוונת הברייתא רק לכל מיני צבעונין הדומים לתכלת, ולכן נקטה הברייתא 'מיני' ולא אמרה 'כל צבעונין'. הרי שלרש"י בביאור הברייתא הראשונה ולרמב"ם ולעיטור דין 'מין כנף' הוא דין נוסף לדין הטלת שאר מיני צבעונין, ולדעת רש"י בביאור הברייתא השנייה אין בזה דין נוסף.

ונראה שיסוד הנידון הוא אם לבן ותכלת שני קיומים הם, ויש ללבן קיום גם בפני עצמו, שציוותה התורה להטיל לבן וציוותה להטיל תכלת וקבעה מקום לתכלת אצל הלבן, או שמא קיום אחד הם, שציוותה התורה להטיל תכלת כרוך על גבי לבן, וזה כל עניין קיומו של הלבן. שאם שני קיומים הם, מעלת הלבן היא מצד עצמה ומעלה חיובית, בהיותה מין כנף. ואם הם קיום אחד, תכלית ביאור היותם קיום אחד הוא בכך שאין הלבן משמש אלא לראיית התכלת מן הסמוך, וכמו שנתבאר בדעת רש"י, או לראיית ההבדל בין הלבן לתכלת וכמו שנתבאר בדברי בעל העיטור. ורש"י בפירוש הברייתא הראשונה סובר ששני קיומים הם ובטלית שאינה של תכלת מתקיים דין 'מין כנף' בלבן מצד עצמו, ולא לצורך התכלת, וכן דעת בעל העיטור ולדעתו אף בטלית של תכלת מתקיים דין זה אם הטיל ציצית של לבן ולא של שאר צבעונין, ולדעת הרמב"ם מתקיים דין זה גם בטלית של תכלת שהטיל בה שאר צבעונין, על ידי דמיון הגוון לגוון הטלית. ורש"י ובעל העיטור סוברים שמלבד קיום זה של הלבן מצד עצמו, יש בו גם קיום כמשמש לתכלת. אכן רש"י בפירוש הברייתא השנייה במנחות סובר שהלבן אינו אלא מין כנף בלבד, כקיום בפני עצמו, ואינו משמש לתכלת.

והנה ברש"י (לט ע"ב בגרסת השטמ"ק והמיוחס לרשב"א) פירש שהצד בגמרא שלבן של פשתן פוטר בשל צמר הוא בטלית לבנה דווקא. וכתב המיוחס לרשב"א וזו לשונו: "משמע מלשונו 'דוקא טלית לבנה' דדוקא בטלית לבנה דצמר בעי' לבן משום דמין כנף הוי לבן, אבל אם הטלית של תכלת דמין כנף הוי תכלת, לא יתנו בו לבן כי אם תכלת לבד דהוי מין כנף דידה". והנראה בביאור הדברים, שבכהאי גוונא שהטלית לבנה יש לומר שאין הלבן צורך התכלת, אלא מתקיים בו קיום בפני עצמו של 'מין כנף'. אבל בטלית של תכלת הלבן הוא צורך התכלת בלבד ואין בו קיום של 'מין כנף', וכדבריו בברייתא הראשונה, וקיום זה אינו מתיר להטיל לבן של פשתן. ואם כן מבואר דלרש"י ישנם שני עניינים בלבן – בטלית לבנה מתקיים גם 'מין כנף', ובטלית של תכלת אינו מתקיים, וכאמור.

ונראה שבנידון זה חזר בו הרמב"ם בפירוש המשניות. שהנה זו לשון הוספת הרמב"ם בפירוש המשניות מנחות פ"ד מ"א (בכתיבה מוקדמת, בערך בעת חיבור משנה תורה):

וקולה והלבן אינו מעכב את התכלת, הו אנה אד"א עמל ציצית מכמלה לבן ותכלת ותלף אללבן ולם יבק מנה שי מתעלק ובקי אלתכלת וחדא פאנה יצא בו ידי חובתו. ואעלם אן אלתכלת ואללבן מע כונהמא אין מעכבין זה את זה פאנהמא ג'מיעא מצוה אחת לא שתי מצות, אמא תפלה של יד ושל ראש פהמא שתי מצות כמא ברהנא ד'לך פי כתאבנא פי עדר אלמצות פלד'לך.

תרגום: ואמרו והלבן אינו מעכב את התכלת הוא שאם עשה ציצית בשלמות לבן ותכלת ונתגרדם הלבן ולא נשתייר ממנו משולשל כלום ונשתייר התכלת לבדו – הרי יצא בו ידי חובתו. ודע שהתכלת והלבן אף על פי שאין מעכבין זה את זה הרי הם יחד מצוה אחת לא שתי מצות. אבל תפלה של יד ושל ראש הם שתי מצות כמו שביירנו את זה בספרנו במניין המצוות, ולפיכך...

מינים מעכבים ואמר בתפילין אין מעכבים? ותירוץ הקושיא הזאת מבואר היטב, וזה שבד' מינים שבלולב כשהם מצויין אף על פי שאין מעכבות זו את זו נוטל אותן אחת אחת לפי שאינו יוצא ידי חובתו ולא שלמה המצוה עד שיגמור נטילת ארבעתן בידו ואפי' נטל אותן זה אחר זה, ואינו כן בתפילין של ראש ושל יד, אלא...

הרי כאן שלוש חזרות ממהדורה קמא למהדורה בתרא, שנעשו בחדא מחתא ועל כן נראה שיש קשר ביניהן. א. למהדורה קמא מה שהלבן אינו מעכב את התכלת אינו צריך ביאור, וסגי בחוט אחד של תכלת שנשאר ובו מתקיימת המצוה. אך במהדורה בתרא כתב כדבריו ביד החזקה, שהאופן שבו הלבן אינו מעכב את התכלת הוא שהטיל בתחילה לבן ותכלת ונשארו גרדומי לבן וחוט של תכלת. ב. במהדורה קמא לא פירש שמצווה אחת הן, ואדרבה כתב בתחילת פירושו למשנה זו שיש בציצית ב' מצוות (במקור בערבית: "פריצ'תין"), והוי כד' מצוות של ד' חוטין לדעת רבי ישמעאל שהן ד' מצוות אף שבמנין המצוות נמנות לאחת. ובמהדורה בתרא כתב שמצווה אחת הן אלא שאין מעכבות זו את זו. ג. במהדורה קמא פירש לשון 'מעכבין' על כך שהאחד מונע ומעכב מהשני מלהתקיים, וכך פירש גם לשון 'מעכבין' בתפילין, שמדרבנן מעכבת תפילה אחת שלא יקיימו את המצוה בתפילה האחרת. אך במהדורה בתרא שמחק כל זה, נראה שסובר שלשון 'מעכבין' הוא שחסר בקיום המצוה אם אינו מקיים כל חלקיה.

ונראה ששורש אחד לכל החזרות, שבמהדורה קמא נקט שיש גם קיום ללבן בלי תכלת ולתכלת בלי לבן כלל, ולכן אפשר לקיים המצוה גם בחוט יחיד של תכלת, ולכן גם לא הוצרך לפרש שמצווה אחת הן, ולכן גם לשון 'מעכבין' מתפרש בהכרח על כך שהמצוה האחת מעכבת את קיום המצוה האחרת. אך במהדורה בתרא נקט שקיום אחד להם, על כל פנים בכך שהתכלת אינה מתקיימת אלא על ידי הלבן המשמש לה (ולפי האמור לעיל לפי דרכו אפשר שגם הלבן אינו מקיים 'מין כנף' בפני עצמו בלי התכלת, שהרי לדרכו לא מצאנו אופן שבו אין מקיימים 'מין כנף'), ולכן אין התכלת מתקיימת לבדה אלא בגרדומי לבן, והוצרך לפרש שמצווה אחת הן, וגם פירש לשון 'מעכבין' על חסרון בגוף המצוה,

שיש רבותא בכך שאין הלבן נחשב לחלק ממצוות התכלת עד שיעכב ויחסר בקיום התכלת כשלא יקיים את הלבן.
ולפי זה יתיישב לשון הרמב"ם בהלכות ציצית פרק א הלכה ה "והלובש טלית שיש בה לבן או תכלת... קיים מצות עשה", דמשמע לפי פשוטו דמקיים תכלת גם בלי לבן כלל, ולא רק בגרדומי לבן, והתקשה בזה בהעמק שאלה (קכז יא), שהדברים סותרים למה שכתב בהלכה ד שם שקיום התכלת הוא רק עם גרדומי לבן. וצריך לומר לפי האמור שהוא ממהדורה קמא, ולא מחקו כיוון שאפשר לקיים הלשון גם למהדורה בתרא באופן שהיה התכלת עם גרדומי לבן.